

Nr 109

Av herr **Arvidson m. fl.**, om anslag till ersättning åt översättare för utlåning genom bibliotek av översatta böcker.

I statsverkspropositionen 1959 föreslår chefen för ecklesiastikdepartementet under åttonde huvudtiteln, M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m. (327) 24. Ersättning åt författare för utlåning av deras verk genom bibliotek (s. 674 ff.), att styrelsens för Sveriges författarfond förslag om särskild bibliotek ersättning för översatta verk icke föranleder någon statsmakternas åtgärd.

Sedan 1954 åtnjuter *författarna* ersättning för utlåningen av deras verk genom biblioteken. Deras rätt till sådan ersättning är auktorsrättsligt fastslagen. Principen har accepterats av statsmakterna.

Översättarna har samma upphovsmannarätt till sina översättningar som författarna till sina verk. I det föreliggande förslaget till nordisk lagstiftning om upphovsmannarätt till litterära och konstnärliga verk är denna översättarnas rätt kodifierad. Men därav följer, att översättarna har samma rätt till bibliotek ersättning som författarna.

De enda som inte erkänner översättarnas upphovsmannarätt är bokförlagen. De anser, att de genom engångsersättning för översättningen övertagit också föfarrätten. En sådan ståndpunkt, som strider mot den juridiska, fastslagen i auktorsrättskommitténs betänkande (SOU 1956: 25, s. 133 och 251), kan de segerrikt hävda endast därför att de på bokmarknaden gentemot översättarna utgör den starkare parten. Men den omständigheten, att bokförläggarna inte erkänner översättarnas upphovsmannarätt till sina översättningar, kan inte rätteligen åberopas av statsmakterna — såsom statskontoret råkade göra, då det 1958 avstyrkte motsvarande framställning om bibliotek ersättning åt översättarna. Den juridiska sakkunskapen bör härvidlag tillerkännas större auktoritet än de för sina ekonomiska intressen kämpande bokförlagen.

Översättarna utför en betydelsefull kulturgärning. Det är genom deras förmedling som den större delen av vårt folk får möjlighet att läsa den utländska litteraturen. Översättningsarbetet är ofta mycket krävande och förutsätter inte endast språkkunskaper utan också förmåga att konstnärligt återge originaltexten på svenska. Översättningsverksamheten betalas mycket dåligt. Trots detta har vi en rad mycket kvalificerade översättare.

Det är ett kulturintresse att översättarkårens kvalitet hålls uppe, att den utländska värdefulla litteraturen kläds i en fullödig svensk språkdräkt och att språkvården på ett kvantitativt betydande område inte eftersätts. Det är därför angeläget, att statsmakterna stöder översättarna, desto mer som det är deras *rätt* det är fråga om att hävda.

Enligt styrelsens för Sveriges författarfond förslag skall hela den bibliotekersättning som begärs — ett öre per boklån, motsvarande cirka 200 000 kronor årligen — gå till fonden och användas till stipendier, premier, pensioner och understöd åt översättare. Dessa, som utgör en utpräglad låglönegrupp och inte kan påräkna hjälp vid sjukdom och annan nedsättning av arbetsförmågan och inte heller kan beräknas på egen hand skaffa sig trygghet på ålderdomen, skulle genom bibliotekspenningarna få stöd och uppmuntran, möjligheter till vidareutbildning och ekonomisk hjälp vid sjukdom och inkomstbortfall samt viss trygghet på ålderdomen. Det är här fråga om en numerärt obetydlig men kulturellt betydelsefull samhällsgrupp.

På grund av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta om ett anslag på 200 000 kronor, motsvarande ett öre per boklån, som ersättning till översättarna för utlåningen av översatta böcker genom biblioteken.

Stockholm den 26 januari 1959

Stellan Arvidson

Margit Vinge

Jean Braconier
